

जुलै, २०२२ मध्ये अतिवृष्टीमुळे अमरावती जिल्ह्यांतील चांदुर बाजार तालुक्यातील आसेगाव पुर्णा व तळेगाव मोहना या महसूल मंडळामधील शेतीपिकांच्या झालेल्या नुकसानीमुळे बाधित शेतकर्यांना मदत देण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.४३/म-३

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : २२ जून, २०२३.

वाचा :

- १) शासन निर्णय, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्य व्यवसाय विभाग क्र.फवियो-२०२१/प्र.क्र.८१/१०-ओ, दि.१८ जून, २०२१.
- २) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२५३/म-३, दि.२२ ऑगस्ट, २०२२.
- ३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२९७/म-३, दि.८.९.२०२२, दि.१४.०९.२०२२, दि.२८.०९.२०२२, दि.२.११.२०२२, दि.१७.११.२०२२, दि.२३.११.२०२२, दि.१५.१२.२०२२ दि.११.०१.२०२३, दि.२४.०३.२०२३ व दि.२९.०३.२०२३.
- ४) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२९९/म-३, दि. १३.१०.२०२२
- ५) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.संकीर्ण-२०२२/प्र.क्र.६७/म-११, दि.२४ जानेवारी, २०२३.
- ६) विभागीय आयुक्त, अमरावती यांचे पत्र क्र.उपआ/नैआ/पुनर्व/म.स./कावि-४०/२०२३, दि.२१ फेब्रुवारी, २०२३
- ७) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.३४९/म-३, दि.२७ मार्च, २०२३.
- ८) राज्य कार्यकारी समितीच्या दि.१५ जून, २०२३ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त.
- ९) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.१२३/म-३, दि. २० जून, २०२३

प्रस्तावना:-

अतिवृष्टी, पूर व चक्रीवादळ या सारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेतीपिकांचे नुकसान झाल्यास पुढील हंगामामध्ये उपयोगी पडावे याकरिता शेतकर्यांना निविष्टा अनुदान (Input subsidy) स्वरूपात एका हंगामात एक वेळेस याप्रमाणे राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून विहित दराने मदत देण्यात येते. तसेच, राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या इतर मान्य बाबींकरिता देखील विहित दराने मदत देण्यात येते. अतिवृष्टी ही राज्य शासनाने घोषित केलेली आपत्ती असून महसूल मंडळामध्ये उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या स्वयंचलित हवामान केंद्रामध्ये २४ तासात ६५ मि.मी. पेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास मंडळातील सर्व गावांमध्ये शेतीपिकांच्या नुकसानीचे पंचनामे केले जातात. शेतीपिकांचे नुकसान ३३ टक्केपेक्षा जास्त असल्यास जेवढ्या क्षेत्राचे नुकसान झाले आहे, तेवढ्या क्षेत्राकरिता विहित दराने निविष्टा अनुदान स्वरूपात शेतकर्यांना मदत देण्यात येते.

राज्यात जुलै, २०२२ मध्ये झालेल्या अतिवृष्टी व पुरामुळे विविध जिल्ह्यात शेतीपिकांचे नुकसान झालेल्या बाधित शेतकर्यांना निविष्टा अनुदान स्वरूपात मदत देण्याबाबत, तसेच इतर नुकसानीकरिता मदत देण्याबाबत दि.१०.०८.२०२२ रोजीच्या मंत्रिमंडळ बैठकीमध्ये घेतलेल्या निर्णयास अनुसरून, शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.२५३/म-३, दि.२२.०८.२०२२ अन्वये जून ते ऑक्टोबर, २०२२ या कालावधीतील अतिवृष्टी, पूर यासारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे राज्यात विविध जिल्ह्यात होणाऱ्या शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता

बाधित शेतकऱ्यांना वाढीव दराने निविष्ठा अनुदान स्वरूपात मदत प्रदान करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात आली आहे.

जून ते ऑगस्ट, २०२२ या कालावधीत विविध जिल्हयात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे व उद्भवलेल्या पूरपरिस्थितीमुळे सार्वजनिक मालमत्ता/शेतीपिकांच्या नुकसानीसाठी वर नमूद दि.२२.८.२०२२ च्या शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आलेल्या दराने मदत देण्यासाठी आवश्यक असलेले निधी मागणीचे प्रस्ताव सर्व विभागीय आयुक्त यांच्याकडून प्राप्त झाले होते. त्यानुसार बाधित शेतकऱ्यांना शेतीपिकांचे नुकसान व शेतजमिनीचे नुकसान याकरिता मदतीचे वाटप करण्यासाठी एकूण रु.६३९६.८६ कोटी इतका निधी वर नमूद दि.८.९.२०२२, दि.१४.९.२०२२, दि.२८.०९.२०२२, दि.०२.११.२०२२, दि.१७.११.२०२२, दि.२३.११.२०२२, दि.१५.१२.२०२२, दि.११.०१.२०२३, २४.०३.२०२३ व दि.२९.०३.२०२३ च्या शासन निर्णयान्वये वितरित करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या वर नमूद संदर्भ क्र.१ येथील दि.१८.०६.२०२१ च्या शासन निर्णयामध्ये महसूल मंडळातील संदर्भ हवामान केंद्रामार्फत काही कारणात्सव आकडेवारी प्राप्त झाली नाही तर त्या कालावधीपुरती नजिकच्या महसूल मंडळातील महावेध प्रकल्पांतर्गत स्थापित हवामान केंद्राची आकडेवारी विचारात घेण्याची तरतुद आहे. अमरावती जिल्ह्यातील चांदुर बाजार तालुक्यातील आसेगाव पुर्णा व तळेगाव मोहना या महसुली मंडळातर्गत दि.५ जुलै, २०२२ व दि.१८ जुलै, २०२२ या दिवशी झालेल्या पावसाची नोंद संदिग्ध असल्यामुळे या तरतुदीच्या आधारे त्याच तालुक्यातील नजिकच्या करंजगाव या महसुली मंडळातर्गत झालेल्या पावसाच्या नोंदी गृहित धरून अतिवृष्टीमुळे झालेल्या पिकांच्या नुकसानीकरिता रु.२४५१.२२ लक्ष इतका निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत विभागीय आयुक्त, अमरावती यांनी वर नमूद संदर्भ क्र.६ दि.२१ फेब्रुवारी, २०२३ पत्रान्वये विनंती केली होती.

सदर प्रस्ताव दि.१५ जून, २०२३ रोजी मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील राज्य कार्यकारी समितीच्या बैठकीमध्ये सादर करण्यात आला असता, त्यास समितीने मान्यता दर्शविली आहे. त्यानुषंगाने बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करण्यासाठी निधी वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

दि.५ जुलै, २०२२ व दि.१८ जुलै, २०२२ रोजी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे अमरावती जिल्ह्यातील चांदुर बाजार तालुक्यातील आसेगाव पुर्णा व तळेगाव मोहना या महसुली मंडळातर्गत झालेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता बाधित शेतकऱ्यांना, वर नमूद अ.क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये निश्चित केलेल्या दराने व निकषानुसार एकूण रु.२४५१.२२ लक्ष (अक्षरी रूपये चोवीस कोटी एकावन लक्ष बावीस हजार फक्त) इतका निधी सोबतच्या प्रपत्रात दर्शविल्यानुसार वितरीत करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या प्रपत्रात लेखाशीर्षनिहाय दर्शविल्याप्रमाणे कार्यासन म-११ यांनी आवश्यकतेनुसार हा निधी वितरित करावा. जिल्हाधिकारी कार्यालय, अमरावती यांनी वर नमूद अ.क्र.५ येथे नमूद दि.२४ जानेवारी, २०२३ अन्वये सूचित केल्यानुसार या प्रस्तावांतर्गत असलेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीच्या सर्व लाभार्थ्यांची माहिती विहित नमुन्यात तयार करून ती संगणकीय प्रणालीवर भरावी. सन २०२२ च्या पावसाळी हंगामात अतिवृष्टीमुळे अथवा अतिवृष्टीच्या निकषाबाहेरील पावसामुळे शेतीपिकांचे नुकसान झालेल्या ज्या बाधित शेतकऱ्यांना यापूर्वी मदत देण्यात आली आहे, त्यांना या पावसामुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीसाठी याव्दारे मदत अनुज्ञेय राहणार नाही. यास्तव, संगणकीय प्रणालीवर बाधित

शेतकऱ्यांची माहिती भरताना द्विरुक्ती होणार नाही व राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या निकषांचे पालन होईल याची खात्री करण्यात यावी.

३. वरील निधी खर्च करताना सर्व संबंधित शासन निर्णयातील सुचनांचे व निकषांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे. दि.२२ ऑगस्ट, २०२२ च्या शासन निर्णयान्वये राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून व राज्य निधीमधून घावयाच्या मदतीचे वाढीव दर मंजूर करण्यात आले आहेत. या दराने व निकषानुसार मदत प्रदान करण्यासाठी वितरित करण्यात आलेला निधी खर्च करण्यात यावा. ज्या प्रयोजनासाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी सदर निधी खर्च करण्यात यावा.

४. लाभार्थ्यांना मदत वाटपाची कार्यवाही पुण झाल्यानंतर लाभार्थ्यांची यादी व मदतीचा तपशील जिल्ह्यांच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करण्यात यावा. या आदेशाब्दारे तसेच यापूर्वी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशाब्दारे नैसर्गिक आपत्तीमध्ये शेतकऱ्यांना दिलेला मदतीचा निधी बँकांनी कर्ज खात्यात अथवा अन्यथा वसुलीसाठी वळती करु नये याकरिता जिल्हाधिकारी यांनी सर्व बँकांना आवश्यक त्या सूचना निर्गमित कराव्यात. या सर्व सूचनांची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहील.

५. सदर निधीतून करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे लेखे निधी आहरित करण्यात येणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर ठेवण्यात यावे व करण्यात आलेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालये व महालेखापाल कार्यालयाशी त्रैमासिक ताळमेळ घेण्यात यावा. राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून तसेच राज्य शासनाच्या निधीमधून उपलब्ध करून दिलेला उपरोक्त निधी खर्ची पडल्यानंतर तातडीने निधीची उपयोगिता प्रमाणपत्रे संबंधितांकडून प्राप्त करून घेवून एकत्रितरित्या शासनास सादर करण्याची जबाबदारी विभागीय आयुक्त यांची राहील.

६. वरील प्रयोजनासाठी प्रधान लेखाशीर्ष २२४५ - नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पुर चक्रीवादळे इत्यादी अंतर्गत सोबतच्या प्रपत्रात दर्शविलेल्या लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध असलेल्या आर्थिक वर्ष २०२३-२४ मध्ये उपलब्ध असलेल्या निधीमधून खर्च करण्यात यावा.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२३०६२२१८२३५५३७१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावांने,

(संजय औ. धारुरकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,मंत्रालय,मुंबई,
२. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,मंत्रालय,मुंबई
३. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानभवन,मुंबई
४. अपर मुख्य सचिव (वित्त)/अपर मुख्य सचिव (कृषी), मंत्रालय, मुंबई,

६. विभागीय आयुक्त, अमरावती.
७. आयुक्त (कृषी), कृषी संचालनालय, पुणे
८. जिल्हाधिकारी, अमरावती.
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१०. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
११. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
१२. वित्तीय सल्लागार व सहसचिव मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. जिल्हा कोषागार अधिकारी, अमरावती.
१४. कार्यासन अधिकारी (म-११/ब-१), मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६), मंत्रालय, मुंबई
१६. निवड नस्ती (कार्यासन/ म-३).

शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.४३/म-३, दि. २२ जून, २०२३ सोबतचे प्रपत्र
जुलै, २०२२ मध्ये शेतीपिकांच्या व शेत जमिनीच्या झालेल्या नुकसानीकरिता वितरित करावयाचा लेखांशिर्षनिहाय तपशिल

अ. क्र.	जिल्हा	शेतकरी संख्या	शेतीपिकांचे बाधित क्षेत्र (२ हे.पर्यंत)	निधी		शेतीपिकांचे बाधित क्षेत्र (२ हे. ते ३ हे.)	निधी	एकूण		एकूण शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता वितरित निधी (२२४५ २४५२+२२४५ २३०९) (रु.लाखात)
				२२४५ २४५२	२२४५ २३०९			२२४५ २३०९	शेतीपिकांचे बाधित क्षेत्र	
१	अमरावती	११७६३	१०९१३.०५	८८८.९२	८८८.९२	३३४९.००	६७४.९८	१४२६२.०५	१५६३.९०	२४५१.२२
	एकूण पुणे	११७६३	१०९१३.०५	८८८.९२	८८८.९२	३३४९.००	६७४.९८	१४२६२.०५	१५६३.९०	२४५१.२२